

การเลี้ยงโคเนื้อสู่การผลิตโคขุนคุณภาพของวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอสิชล
จังหวัดนครศรีธรรมราช

Beef Cattle Raising to Produce Quality Fattening Cattle of the Beef Cattle Raising Community
Enterprise, Sichon District, Nakhon Si Thammarat Province

สุภาวรรณ ชุมพงษ์* มณฑิชา พุทซาคำ และนารีรัตน์ สีระสาร

Suparwan Chumpong Monticha Putsakum and Nareerut Seerasarn

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120

School of Agriculture and Cooperatives, Sukhothai Thammathirat, Pak kret, Nonthaburi 11120

* Corresponding author: n.rukjun@outlook.co.th

(Received: 2 December 2023; Revised: 26 December 2023; Accepted: 19 January 2024)

Abstract

The objectives of this research were to study beef cattle production management of farmers; farmers' knowledge about quality fattening cattle production; and problems in quality fattening cattle production by the beef cattle raising community enterprise farmers in Sichon District, Nakhon Si Thammarat Province. This research was a survey research. The study population was 178 beef cattle raising community enterprise farmers in Sichon District, Nakhon Si Thammarat Province, who were registered with the Livestock Department in 2020. The sample size of 123 farmers was determined using the Taro Yamane formula with an error value of 0.05. A simple random sampling technique was used based on the proportions of each community enterprise. Data were collected through an interview form and analyzed using descriptive statistics, including frequency distribution, percentage, minimum, maximum, mean, standard deviation, and ranking. The investigation showed that most farmers raised female hybrid beef cattle and produced calves on their farms. Farmers had an average experience of 15.06 years in raising beef cattle. They fed their beef cattle with concentrated feed and let them graze on pasture forage. Vaccination and deworming were performed by the livestock officers. The beef cattle, both male and female, were sold as whole cows to other farmers. Farmers had the highest level of knowledge about producing quality fattening cattle in terms of cattle feed, while they had the lowest level of knowledge about the quality fattening cattle market. Farmers faced the most serious problem with Quality cattle breeds, while disease control was their least difficult problem.

Keywords: Beef cattle raising community enterprise, beef cattle raising, quality fattening cattle

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกร และปัญหาในการจัดการผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกร วิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ เกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ขึ้นทะเบียนกับปศุสัตว์

พ.ศ. 2563 จำนวน 178 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน (Yamane, 1973) ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 123 ราย สุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ตามสัดส่วนในแต่ละวิสาหกิจ ชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจง ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสมเพศเมีย มีการผลิตลูกโคเองภายในฟาร์ม มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย 15.06 ปี มีการให้อาหารข้นและปล่อยโคทะเล็มหญ้าในแปลงหญ้า มีการทำวัคซีนและถ่ายพยาธิ มีการจำหน่ายโคเนื้อทั้งเพศผู้และเพศเมียให้กับเกษตรกรรายอื่น โดยจำหน่ายเป็นรายตัว เกษตรกรมีความรู้มากที่สุดเกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพในประเด็นอาหารโคขุน และมีความรู้น้อยที่สุดในด้านตลาดโคขุนคุณภาพ เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพในประเด็นพันธุ์โคขุนคุณภาพ และมีปัญหาน้อยที่สุดในด้านการควบคุมป้องกันโรค

คำสำคัญ วิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ การเลี้ยงโคเนื้อ โคขุนคุณภาพ

คำนำ

การเลี้ยงโคเนื้อในปัจจุบัน มีอัตราการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น เพราะความต้องการของผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศเพิ่มขึ้นจำนวนมาก โดยเฉพาะตลาดโคขุนและลูกโคหย่านม ซึ่งเกษตรกรเริ่มสนใจในการเลี้ยงโคเนื้อมากขึ้น เนื่องจากเป็นการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรและเป็นที่ต้องการของตลาดเป็นจำนวนมาก ตามสถิติของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีเกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อ จำนวน 41,852 ราย มีจำนวนโคเนื้อที่เลี้ยง 222,794 ตัว โดยเป็นจังหวัดที่มีการเลี้ยงโคเนื้อเป็นจำนวนมาก จัดอยู่ในลำดับที่ 10 ของประเทศ (Information and Communication Technology Center, 2021)

อำเภอสิชลเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีการเลี้ยงโคเนื้อจำนวนมาก โดยในปี 2566 มีจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ จำนวน 1,718 ราย มีจำนวนโคเนื้อทั้งหมด 6,916 ตัว แยกเป็น โคพื้นเมือง 2,203 ตัว โคพันธุ์แท้ 221 ตัว โคลูกผสม 4,270 ตัว และโคขุน 222 ตัว (Sichon District Livestock Office, 2023) เนื่องจากการเลี้ยงโคเนื้อในอำเภอสิชลส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงโดยเกษตรกรรายย่อย ที่มีการเลี้ยงในรูปแบบการปล่อยแปลงหรือ

ทุ่งหญ้าธรรมชาติเป็นหลัก ผลผลิตเนื้อโคที่ได้จึงมีคุณภาพไม่เป็นไปตามความต้องการของผู้บริโภคที่ต้องการเนื้อโคคุณภาพสูง มีไขมันแทรก ซึ่งได้จากโคที่เลี้ยงแบบขุนในคอก โดยการเลี้ยงโคขุนรูปแบบนี้เกษตรกรจำเป็นต้องมีการจัดการการเลี้ยงโคขุนที่ดี ตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์โค การจัดการด้านอาหาร การเลี้ยงดู การจัดการสุขภาพและตลาดโคขุน เพื่อให้ได้โคขุนคุณภาพดังกล่าว ดังนั้นการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ ที่ศึกษาสภาพการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอสิชล ศึกษาความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอสิชล และศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการจัดการผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอสิชล

อุปกรณ์และวิธีการ

การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชนโดยการสัมภาษณ์ ตั้งแต่เดือนมกราคม-เมษายน พ.ศ. 2566 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่ขึ้นทะเบียนกับปศุสัตว์ ปี พ.ศ. 2563 (Sichon District Livestock Office, 2020) ประกอบด้วย 9 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวนเกษตรกร 178 ราย ทำการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน (Yamane, 1973) ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 123 คน ทำการสุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนของแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ที่มีลักษณะเป็นคำถามทั้งแบบปลายปิด และแบบปลายเปิด ซึ่งได้ทำการทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ตัวอย่างจริงที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มที่จะศึกษา จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาในแบบสอบถามเป็นไปตามข้อมูลที่กำหนด ส่วนตอนที่ 4 นำมาทดสอบค่าความน่าเชื่อถือ (reliability) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์หาค่า Cronbach's alpha ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .916 ซึ่งในเกณฑ์ที่ยอมรับได้และสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป โดยแบ่งเนื้อหาของการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สภาพการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพันธุ์ ด้านอาหาร ด้านการจัดการการเลี้ยงโค ด้านการควบคุมป้องกันโรค และด้านการตลาด โดยใช้คำถามทั้งแบบปลายปิด และแบบปลายเปิด

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพันธุ์โคขุน ด้านอาหารโคขุน ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน และด้านการตลาด ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับความรู้การจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน จำนวน 50 คำถาม ได้แก่

- 1) ด้านพันธุ์โคขุน มีจำนวน 10 คำถาม 2) ด้านอาหารโคขุน มีจำนวน 10 คำถาม 3) ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน มีจำนวน 10 คำถาม 4) ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน มีจำนวน 10 คำถาม และ 5) ด้านตลาด มีจำนวน 10 คำถาม ซึ่งได้กำหนดข้อคำถาม ปลายเปิด พร้อมประเมินค่าระดับความรู้การจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ตอบถูก	ให้	1	คะแนน
ตอบผิด	ให้	0	คะแนน

ตอนที่ 3 ปัญหาของเกษตรกรในการผลิตโคขุนคุณภาพ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพันธุ์โคขุน ด้านอาหารโคขุน ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน และด้านการตลาด ซึ่งได้กำหนดข้อคำถาม ปลายปิด พร้อมประเมินค่าระดับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกร 5 ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด คะแนนเท่ากับ 5 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง มีปัญหาระดับมากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง มีปัญหาระดับมาก
- 3 คะแนน หมายถึง มีปัญหาระดับปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง มีปัญหาระดับน้อย
- 1 คะแนน หมายถึง มีปัญหาระดับน้อยที่สุด

ศึกษาวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และขอความอนุเคราะห์เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ โดยการออกไปสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ในแต่ละตอน โดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ

(percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) การจัดอันดับ (ranking) เกณฑ์การจัดช่วง โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

ดังนั้น ได้เกณฑ์การให้คะแนนระดับความคิดเห็น (แปลผล) 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนระดับความคิดเห็น	การแปลผล
คะแนน 4.21 – 5.00	มีปัญหาในระดับมากที่สุด
คะแนน 3.41 – 4.20	มีปัญหาในระดับมาก
คะแนน 2.61 – 3.40	มีปัญหาในระดับปานกลาง
คะแนน 1.81 – 2.60	มีปัญหาในระดับน้อย
คะแนน 1.00 – 1.80	มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด (ไม่มีปัญหา)

ข้อเสนอแนะในการผลิตโคขุนคุณภาพวิเคราะห์ โดยการจัดกลุ่มและสรุปเนื้อหา

ผลการวิจัยและวิจารณ์สภาพการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อ

สภาพการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพันธุ์โคขุน ด้านอาหารโคขุน ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน และด้านการตลาด มีรายละเอียดดังนี้

1) การจัดการด้านพันธุ์ พบว่า ร้อยละ 98.37 เกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อเพศเมีย ร้อยละ 100.00 เลี้ยงโคเนื้อลูกผสม ร้อยละ 92.70 ซึ่งแบ่งเป็นโคพันธุ์ชาโรเลส์ ร้อยละ 94.31 เกษตรกรผู้เลี้ยงโคแม่พันธุ์ ร้อยละ 52.00 เกษตรกรได้ผลิตโคเนื้อเองภายในฟาร์ม ร้อยละ 95.12 มีการคัดเลือกโคเนื้อพิจารณาจากสายพันธุ์ มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อเฉลี่ย 15.06 ปี สอดคล้องกับ Chaiphech *et al.* (2021) รายงานว่า พันธุ์โคเนื้อที่เกษตรกรเลี้ยงเป็นโคพื้นเมือง โคพันธุ์ต่างประเทศ (พันธุ์อเมริกันบราห์มัน และ โคพันธุ์ชาโรเลส์) โคลูกผสม (โคลูกผสมไทย และ โคลูกผสมต่างประเทศ) อภิปรายผลได้ว่าตามสภาพภูมิอากาศในภาคใต้โคที่เหมาะสมในการเลี้ยงโคเนื้อจะเป็นลูกผสมเพื่อให้ทนกับสภาพแวดล้อมทนต่อโรค ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นโคลูกผสมพันธุ์ชาโรเลส์เป็นโคที่เลี้ยงแล้วเจริญเติบโตเร็ว ชากมีขนาดใหญ่ เนื้อนุ่ม เนื้อสันมีไขมันแทรก และเป็นที่ต้องการของตลาดเนื้อโคคุณภาพดี ซึ่งส่วนใหญ่โคเพศเมียจะผลิตขึ้นในฟาร์มจากการคัดเลือกสายพันธุ์เพื่อผลิตลูกวัวขุนในฟาร์มต่อไป โดยเกษตรกรจะมีความชำนาญจากประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อในระดับหนึ่ง

2) การจัดการด้านอาหารและน้ำ พบว่า ร้อยละ 63.40 เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อด้วยอาหารหยاب เสริมด้วยอาหารข้น ร้อยละ 87.00 อาหารหยابที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อมาจากทุ่งหญ้าธรรมชาติ ร้อยละ 80.49 ใช้ฟางข้าว มีพื้นที่ปลูกหญ้าเฉลี่ย 2.89 ไร่ ร้อยละ 66.70 ส่วนใหญ่ปลูกหญ้าเนเปียร์ ร้อยละ 97.60 มีการปล่อยโคเนื้อให้แทะเล็มในแปลงหญ้า ร้อยละ 63.40 ซื้ออาหารข้นจากร้านค้ามาใช้เลี้ยงโคเนื้อ ร้อยละ 43.10 โดยการให้อาหารข้นสลับกับอาหารหยاب ร้อยละ 100 ให้อาหารตามน้ำหนักของโคเนื้อ ร้อยละ 100 มีการเสริมแร่ธาตุแก่โคเนื้อแบบก้อน ร้อยละ 100 มีน้ำใส่ภาชนะให้โคกิน

ร้อยละ 91.90 โดยใช้ น้ำจากน้ำบาดาล หรือบ่อน้ำในการเลี้ยงโคเนื้อ แตกต่างกับ Bootchiew (2010) รายงานว่า ร้อยละ 42.21 มีรูปแบบการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยแทะเล็มในสวนปาล์มน้ำมัน ส่วนใหญ่มีการเสริมอาหารสำเร็จรูปเลี้ยงโค และมีการสำรวจพืชอาหารสัตว์ แตกต่างกับ Chaiphech *et al.* (2021) รายงานว่า ลักษณะการเลี้ยงโคเนื้อเกษตรกรจะจำกัดให้โคอยู่ในคอกหรือโรงเรือนเท่านั้น อภิปรายผลได้ว่า การเลี้ยงโคเนื้อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นควรมีการเลี้ยงด้วยอาหารข้นและอาหารหยاب จำพวก หญ้าสด ฟางข้าว ตามอัตราส่วนที่เหมาะสมตามน้ำหนักของโค โดยมีการเสริมแร่ธาตุก่อน และมีน้ำสะอาดจากน้ำบาดาลหรือบ่อน้ำใสในภาชนะที่สะอาดไว้ให้โคดื่มส่งผลต่อสุขภาพของโคทำให้โคไม่ป่วยจากการติดพยาธิทางเดินอาหารได้

3) การจัดการด้านการจัดการการเลี้ยงพบว่า ร้อยละ 85.40 เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ เลี้ยงโคแบบปล่อยแทะเล็มหญ้าตามพื้นที่สาธารณะหรือทุ่งนา ร้อยละ 83.70 มีลักษณะโรงเรือนหรือคอกโคเนื้อแบบเปิดโล่ง ร้อยละ 58.50 เป็นพื้นดิน ร้อยละ 69.10 ไม่มีการลดความร้อนภายในโรงเรือน ร้อยละ 84.60 ส่วนใหญ่มีการจดบันทึกข้อมูลด้านอายุโค แตกต่างกับ Chaiphech *et al.* (2021) รายงานว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการเลี้ยงโคเนื้อโดยใช้วิธีผูกล่ามหรือปล่อยโคกินหญ้าที่ออกขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยพื้นที่ที่ใช้เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นทุ่งนาหลังเก็บเกี่ยว หรือในสวนผลไม้ สำหรับการเลี้ยงแบบขังคอกและตัดหญ้ามาให้กินยังมีน้อย อภิปรายผลได้ว่า เกษตรกรมีการเลี้ยงโคเนื้อโดยการจดบันทึกตามอายุโคเพื่อเป็นการจัดการเลี้ยงที่เหมาะสม มีการปล่อยโคลงแปลงให้แทะเล็มหญ้าเพื่อไม่ให้โคเครียดจากการขังคอกเพียงอย่างเดียว ซึ่งโรงเรือนที่เลี้ยงส่วนใหญ่จะเปิดโล่งลมโกรกเข้าโรงเรือนได้ง่ายเลยไม่มีการลด

ความร้อนภายในโรงเรือนเพราะอากาศโรงเรือนถ่ายเทได้ดีในช่วงหน้าร้อน แต่จะส่งผลต่อช่วงหน้าฝนที่ฝนตกและสาดเข้าโรงเรือนจะส่งผลต่อสุขภาพของโคที่เลี้ยงได้ และพื้นโรงเรือนส่วนใหญ่เป็นพื้นดินบางครั้งถ้าฝนตกเยอะ ๆ จะส่งผลต่อการเป็นอยู่ของโคได้เช่นกัน

4) การจัดการด้านการควบคุมป้องกันโรคโคพบว่า ร้อยละ 50.40 เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อไม่มีการกักโรคก่อนนำโคเนื้อเข้ามาเลี้ยงในฟาร์ม ร้อยละ 99.20 ไม่มีพักโรงเรือนเพื่อทำความสะอาดฆ่าเชื้อโรค มีการทำวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย (FMD) ประจำปีทุกปี ๆ ละ 2 ครั้ง วัคซีนล้มปี สกิน (LSDV) ประจำปีทุกปี ๆ ปีละ 1 ครั้ง มีการถ่ายพยาธิภายนอกและภายในให้กับโคเนื้อ ทุก 6 เดือน มีการตรวจโรค เช่น โรควัณโรค และโรคแท้งติดต่อในโคเนื้อ ประจำปีทุกปี ๆ ละปีละครั้ง ร้อยละ 95.90 การทำวัคซีนและรักษาโคเมื่อมีอาการป่วย ส่วนใหญ่จะแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ และร้อยละ 100 เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อนำมูลโคไปใช้ในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง แตกต่างกับ Bootchiew (2010) รายงานว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อมีการฉีดวัคซีน ป้องกันโรค ถ่ายพยาธิภายในและกำจัดพยาธิภายนอกให้โคเป็นบางครั้ง อภิปรายผลได้ว่า การเลี้ยงโคเนื้อให้ได้ประสิทธิภาพและส่งผลต่อการผลิตโคให้ได้คุณภาพจะต้องมีการทำความสะอาดโรงเรือนทุกครั้งก่อนและหลังในการรับโคเนื้อเข้ามาใหม่ ควรมีการกักโรคอย่างน้อย 14 วัน เพื่อดูแลสุขภาพของโคที่นำมาเลี้ยง ควรทำวัคซีนสำหรับโคในช่วงอายุต่าง ๆ ให้ครบ มีการถ่ายพยาธิ และการกำจัดมูลโคที่เป็นสาเหตุหนึ่งในการเพาะเชื้อโรคได้

5) การจัดการด้านการตลาด พบว่า ร้อยละ 71.50 เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อจำหน่าย โครุ่น เพศผู้ และเพศเมีย ร้อยละ 98.40 ทุกรายจำหน่ายให้เกษตรกรทั่วไปนำไปเลี้ยงขุนต่อ การจำหน่ายลูกโคหลัง

หย่านม กำหนดราคาจากลักษณะรูปร่างภายนอก ร้อยละ 93.50 จำหน่ายให้เกษตรกรทั่วไปหรือกลุ่มที่เป็นสมาชิกหรือสหกรณ์ กำหนดราคาจากลักษณะรูปร่างภายนอก ร้อยละ 91.10 เป็นจำหน่าย การประเมินราคาแบบรายตัว และร้อยละ 87.80 จำหน่ายโดยการชั่งน้ำหนัก สอดคล้องกับ Chauyuchuwong *et al.* (2010) รายงานว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายโคมีชีวิตแบบเหมาตัว โดยจำแนก ราคาตามขนาดน้ำหนักของโค ราคาโคที่จำหน่ายยัง ขึ้นอยู่กับฤดูกาล โดยพบว่าในฤดูแล้งราคาที่ยังจำหน่ายได้จะต่ำกว่าฤดูฝน เนื่องจากการขาดแคลน พืชอาหารสัตว์ ทำให้โคมีขนาดเล็ก จึงถูกกดราคา

สอดคล้องกับ Chaiphech *et al.* (2021) รายงานว่า การซื้อขายโคมีชีวิตในท้องถิ่นทั่วไป ยังไม่มี มาตรฐานที่แน่นอน เพียงอาศัยลักษณะภายนอก และอายุของของโค เป็นข้อพิจารณาในการซื้อขาย ซึ่งอาจแบ่งตามอายุ ขนาด น้ำหนักและราคาตลาด อภิปรายผลได้ว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อจำหน่าย โครุ่น เพศผู้และเพศเมีย ให้เกษตรกรทั่วไปนำไปเลี้ยง ขุนต่อ โดยเป็นการจำหน่ายลูกโคหลังหย่านม ประเมินจากลักษณะภายนอกใช้การประเมินราคา แบบรายตัว ในส่วนนี้อาจจะมีการเสียเปรียบสำหรับ เกษตรกรบางรายที่ประเมินน้ำหนักโคได้ไม่แม่นยำ ทำให้เสียโอกาสที่จะได้เงินในการขายโคที่มากขึ้น

Table 1 Knowledge about management of 5 aspects of quality cattle production

(n=123)

Knowledge	Lowest Score	Highest Score	Mean	S.D.	number
Cattle feed			7.44	1.47	1
Cattle breed			7.24	1.21	2
Management of raising fattened cattle			7.18	1.39	3
Control and prevention of cattle disease	3	10	7.03	1.23	4
Marketing			5.20	1.37	5

ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ

ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพันธุ์โคขุน ด้านอาหารโคขุน ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน และด้านการตลาด มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านอาหารโคขุน พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการด้านอาหารมากที่สุดในเรื่องการใช้อาหารสำหรับโคขุนหย่านบต่ออาหารชั้น ในการเลี้ยงโคขุนระยะกลาง ระยะปลาย และ ระยะเริ่มขุน อัตราส่วน 70:30 30:70 และ 15:85 ซึ่งจะ

ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของโคขุนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเกษตรกรมีความรู้ในเรื่องการให้อาหารหย่านบแก่โคขุนที่คิดว่าการให้แต่หญ้าแห้งก็เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของโคขุนและไม่จำเป็นต้องเน้นอาหารที่ถูกสุขลักษณะและมีคุณค่าทางโภชนา เพราะจริง ๆ แล้วอาหารชั้นและอาหารหย่านบล้วนมีความสำคัญลำดับหนึ่งที่จะช่วยให้โคขุนแข็งแรงและเจริญเติบโตได้ดี ได้รับคุณค่าทางอาหารสูง โดยการให้ทั้งอาหารชั้นและอาหารหย่านบอย่างเต็มที่แตกต่างกับ Bootchiew (2010) รายงานว่า เกษตรกรขาดความรู้ในด้านพืชอาหารสัตว์ และขาดการ

สำรวจเสปียงอาหารสัตว์ไว้ในยามขาดแคลน เช่น หญ้าหมักและหญ้าแห้ง ควรมียุทธวิธีเก็บรักษาเพื่อไว้ใช้เลี้ยงโคขุนในช่วงหน้าฝนได้ อภิปรายผลได้ว่าอาหารที่ใช้เลี้ยงโคขุนไม่ว่าจะจะเป็นอาหารชั้นอาหารหายาบจะต้องให้อัตราส่วนตามความต้องการของโคขุน ตามน้ำหนักตัว เพื่อประสิทธิภาพในการเจริญเติบโตของโคขุนต่อไป

2) ด้านพันธุ์โคขุน พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการด้านพันธุ์มากที่สุดในเรื่องการเลือกพันธุ์โคที่เหมาะสมกับการขุน คือ โคลูกผสมบราห์มัน 25% x พันธุ์พื้นเมือง 25% x พันธุ์ซาร์โรเลส 50% ซึ่งเป็นโคพันธุ์ต้น ๆ ที่นำมาขุนเพราะรูปร่างและโครงสร้าง การเจริญเติบโตเหมาะสมที่จะนำมาขุนเป็นอันดับต้น ๆ และเกษตรกรมีความรู้ค่อนข้างในเรื่องการพิจารณาเลือกซื้อพันธุ์โคที่นำมาเลี้ยง โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความต้องการของตลาดโคขุน ซึ่งในส่วนนี้เกษตรกรต้องให้ความสำคัญในด้านความต้องการของตลาดโคขุนที่มีความสำคัญต่อปริมาณการผลิตโคขุน ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรเลือกโคพันธุ์บราห์มันที่นำมาขุนเพราะซื้อได้ง่าย ราคาไม่แพง โตเร็ว เลี้ยงง่าย แตกต่างกับ Tapnu *et al.* (2009) รายงานว่า เกษตรกรขาดความรู้ในด้านการผสมพันธุ์โค เพราะโคส่วนใหญ่ที่เลี้ยงเป็นโคพื้นเมืองใช้วิธีผสมพันธุ์แบบจูงผสม และสอดคล้องกับ Chaiphech *et al.* (2021) รายงานว่า พันธุ์โคมีราคาแพง ไม่มีตลาดรองรับและเกษตรกรไม่สามารถหาซื้อพันธุ์โคและขนาดโคที่ต้องการซื้อได้ อภิปรายผลได้ว่า พันธุ์โคที่เหมาะสมกับการขุนจะเป็นโคลูกผสมส่วนใหญ่ แต่ต้องมีสายพันธุ์พื้นเมืองในอัตราส่วน อย่างน้อย 25% เพื่อให้ทนต่อสภาพแวดล้อมและทนต่อโรค ส่วนการมีรูปร่างและโครงสร้างที่ใหญ่ก็ขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ที่ตลาดต้องการ ณ เวลานั้น

3) ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน พบว่าเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุนมากที่สุดในเรื่อง การเลือกที่เก็บอาหารที่เหมาะสม สามารถป้องกันการปนเปื้อนและการเสื่อมสภาพของอาหารได้ การจัดบันทึกข้อมูลการเลี้ยงโค จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเลี้ยงโคมากยิ่งขึ้น และเกษตรกรมีความรู้ค่อนข้างน้อยในเรื่องการเลือกสถานที่ในการเลี้ยงโคขุนไม่จำเป็นต้องเป็นที่ดอนหรือระบายน้ำได้ดี ถ้าเกษตรกรไม่เลือกพื้นที่เลี้ยงโคเนื้อตามสภาพอากาศของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีฝนตกตลอดปี จะส่งผลต่อการเป็นอยู่ของโคที่เลี้ยง ทำให้โคที่เลี้ยงมีอาการป่วยได้และทำให้ต้องเพิ่มต้นทุนในการผลิตด้านยารักษาโรค แตกต่างกับ Chaiphech *et al.* (2021) รายงานว่า การแก้ปัญหาการจัดการการเลี้ยงโคระยะยาวเพื่อไม่ให้จำนวนโคลดลงอย่างต่อเนื่อง ควรที่จะแบ่งพื้นที่ให้ชัดเจนว่าพื้นที่ไหนควรสงวนไว้สำหรับเลี้ยงโคเนื้อ ควรที่จะมีทุ่งหญ้าสาธารณะหรือทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ อภิปรายผลได้ว่า เกษตรกรรู้วิธีการเก็บอาหารที่เหมาะสมป้องกันการปนเปื้อนและการเสื่อมสภาพของอาหารที่ส่งผลต่อการเลี้ยงโคขุนที่ได้รับอาหารที่ปลอดภัย ทำให้โคเจริญเติบโตได้รวดเร็วมีน้ำหนักตัวที่เพิ่มขึ้นไม่ประสบปัญหาเรื่องสุขภาพส่งผลต่อน้ำหนักตัวที่ลดลงได้

4) ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุนมากที่สุดในเรื่อง การเกิดโรคระบาดจะต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ทราบถึงการระบาดของโรค เพื่อให้มีการป้องกัน ควบคุม และแก้ไข การเกิดโรคระบาดได้ทันถ่วงที และเกษตรกรมีความรู้ค่อนข้างน้อยในเรื่อง การทำวัคซีนแต่ละชนิดสามารถควบคุมโรคได้ 100% เมื่อมีอาการของโรคเกิดขึ้นจะต้องมีการเฝ้าระวัง แตกต่างกับ กับ Tapnu *et al.* (2009)

รายงานว่ เกษตรกรขาดความรู้ในเรื่องการควบคุม ป้องกันโรค อภิปรายผลได้ว่า เมื่อเกิดโรคขึ้นในฟาร์ม ไม่ว่าจะเป็ นโรคระบาดหรือไม่เกษตรกรควรแจ้งหรือ ขอคำแนะนำจากปศุสัตว์ จากสัตวแพทย์ที่มีความรู้ เพื่อช่วยในการรักษา ป้องกันโรค ไม่ให้เกิดความเสียหายในฟาร์มได้

5) ด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรมีความรู้ เกี่ยวกับการจัดการด้านการตลาดมากที่สุดในเรื่อง การเลี้ยงโคอายุไม่เกิน 3 ปี มีไขมันแทรก และ น้ำหนักมีชีวิตไม่ต่ำกว่า 400 กิโลกรัม สามารถขาย ให้กับตลาดเนือคุณภาพสูงได้ และเกษตรกรมี ความรู้ น้อยที่สุดในเรื่อง การเลือกพันธุ์โคที่เลี้ยง ไม่ต้องเป็นพันธุ์ที่ตลาดต้องการ ก็สามารถขายได้ ในราคาที่สูงได้ แตกต่างกับ Chaiphech *et al.* (2021) รายงานว่า ปัจจัยที่มีผลต่อราคาโค โดยส่วน

ใหญ่ผลต่อราคาของโคยังขึ้นอยู่กับฤดูกาล และ ราคาตลาด พบว่าในช่วงฤดูแล้ง มักขาดแคลนพืช อาหารสัตว์ โคจะผอมส่งผลให้ราคาโคถูกลง เนื่องจากพ่อค้าคนกลางที่ รวบรวมซื้อโคจะทำการ กดราคา ถ้าหากจำนวนโคมีมาก ดังนั้นเกษตรกรควร มีการจัดการเลี้ยงดูเพื่อไม่ให้โค ผอมในหน้าแล้ง โดย ต้องมีการเตรียมเสบียงอาหารสัตว์ไว้ให้เพียงพอ เช่น การเก็บฟางข้าวไว้ในช่วงฤดูแล้ง การทำหญ้าหมัก หรือฟางปรุงแต่งไว้ใช้ช่วงขาดแคลน และอาจมีการ เสริมอาหารข้นบ้าง จะช่วยทำให้โคมีน้ำหนัก ที่ดีอยู่ ตลอดเวลา อภิปรายผลได้ว่า เกษตรกรเลี้ยงโคส่วนใหญ่เลี้ยงโคขุนสายพันธุ์อะไรก็ได้ที่ผสมพันธุ์ขึ้นมา เพื่อเลี้ยงไว้ขาย ซึ่งจะส่งผลต่อการขายที่ได้ราคาไม่ดี เพราะโคบางสายพันธุ์ตลาดโคขุนไม่ต้องการทำให้ เสียโอกาสในการต่อรองราคาจึงถูกกดราคาขาย ส่งผลให้ไม่ได้กำไรอย่างที่หวัง

Table 2 Problems in producing quality cattle in 5 aspects

(n=123)

Problems	The level of farmers' opinions					Mean	S.D.
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)		
	Number of farmer (%)	Number of farmer (%)	Number of farmer (%)	Number of farmer (%)	Number of farmer (%)		
1. Cattle breed (Brahman)		62 (50.4)	49 (39.8)	12 (9.8)		3.41	0.663
2. Marketing (Contacting merchants)	1 (0.8)	45 (36.6)	74 (60.2)	3 (2.4)		3.36	0.545
3. Management of raising (3 months)		21 (17.1)	84 (68.3)	18 (14.6)		3.02	0.565
4. Cattle feed (Mainly rough + supplementary)		11 (8.9)	87 (70.7)	24 (19.5)	1 (0.8)	2.88	0.552
5. Control and prevention of cattle disease (Observing and monitoring)		16 (13.0)	57 (46.3)	48 (39.0)	2 (1.6)	2.71	0.710

ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ

ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อวิสาหกิจชุมชน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพันธุ์โคขุน ด้านอาหารโคขุน ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน และด้านการตลาด มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านพันธุ์โคขุน พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในภาพรวม ระดับมาก โดยเกษตรกรมีปัญหาด้านพันธุ์โคขุนในระดับมาก ในประเด็นการเลือกโคพันธุ์บราห์มันมาขุน และมีปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ การเลือกพันธุ์โคลูกผสมบราห์มัน 25% x พันธุ์พื้นเมือง 25% x พันธุ์ชาร์โรเลส์ 50% มาขุน การเลือกพันธุ์โคที่มีสายเลือดพันธุ์ยุโรปสูงกว่าร้อยละ 75% มาขุน การเลือกพันธุ์โคพันธุ์บราห์มัน 25% x พันธุ์พื้นเมือง 75% มาขุน สอดคล้องกับ Chauyuchuwong *et al.* (2010) รายงานว่า เกษตรกรมีปัญหาเริ่มขาดแคลนพันธุ์โคเนื่องจากเกษตรกรมีการจำหน่ายทั้งแม่พันธุ์โคที่เลี้ยง เนื่องจากการผลิตโคขุนที่มีคุณภาพต้องมาจากพ่อแม่พันธุ์ที่มีลักษณะดี มีคุณภาพตามที่ตลาดเป้าหมายต้องการ และควรเป็นพันธุ์ที่หาซื้อได้ง่ายในท้องถิ่น ซึ่งพันธุ์บราห์มันเป็นหนึ่งสายพันธุ์ที่ตลาดต้องการและมีราคาแพง สอดคล้องกับ Kaewchoei *et al.* (2010) รายงานว่า ปัญหาที่เกษตรกรพบส่วนใหญ่ คือการขาดแม่โคพันธุ์ดี และโคผสมติดยาก

2) ด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวม ระดับปานกลาง ได้แก่ การติดต่อพ่อค้ารับซื้อโคขุนก่อนถึงกำหนดที่จะขาย การขายโคขุนให้กับพ่อค้าตลาดเนื้อคุณภาพสูง การขายโคขุนให้กับพ่อค้าตลาดวัวลูกชิ้น การขายโคขุนให้กับพ่อค้าตลาดวัวมัน สอดคล้องกับ Chauyuchuwong *et al.* (2010) รายงานว่า มีการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการซื้อขายโคแบบชั่งน้ำหนักเพื่อพัฒนาระบบการตลาดโคเนื้อ เป็นการสร้างความยุติธรรมแก่ทั้งผู้

ซื้อและผู้ขาย เพราะคนไทยบางส่วนไม่ค่อยนิยมบริโภคเนื้อโคมากกว่าเนื้อสุกรจึงมีผลทำให้ปริมาณความต้องการของตลาดยังไม่แน่นอน จึงส่งผลกระทบต่อความต้องการของตลาดบริโภคเนื้อโคหลาย ๆ ระดับ

3) ด้านการจัดการการเลี้ยงโคขุน พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในภาพรวม ระดับปานกลาง ในประเด็น ระยะเวลาในการขุนโคเต็มวัยใช้เวลาประมาณ 3 เดือน การเลือกโคหย่านมที่ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์มาขุน โดยใช้เวลารุ่น 10 เดือน การจัดเตรียมน้ำสะอาดให้กินตลอดเวลา และอาหารอย่างเพียงพอในการเลี้ยง สอดคล้องกับ Pakeechay *et al.* (2014) รายงานว่า ปริมาณพืชอาหารสัตว์ที่ไม่เพียงพอเนื่องจากข้อจำกัดของพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเพิ่ม จำนวนโคเนื้อในพื้นที่ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการเพิ่มปริมาณพืชอาหารสัตว์เพื่อรองรับความต้องการโคเนื้อของตลาดต่อไป

4) ด้านอาหารโคขุน พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวม ระดับปานกลาง ในประเด็น ได้แก่ ปัญหาการให้อาหารหยาบเป็นหลัก และให้อาหารชั้นเสริมบางช่วงเวลา การใช้อาหารชั้นอาหารหยาบ ในการขุนโค การให้อาหารหยาบจำพวกหญ้าสดและวัสดุเหลือใช้จากการเกษตร การให้อาหารหยาบโดยเฉพาะหญ้าแห้งเป็นส่วนใหญ่ สอดคล้องกับ Chauyuchuwong *et al.* (2010) รายงานว่า มีการขาดแคลนพืชอาหารสัตว์ ทำให้โคมีขนาดเล็ก จึงถูกกดราคา ปัญหาที่เกษตรกรประสบในปัจจุบัน ได้แก่ พื้นที่ที่เป็นแหล่งพืชอาหารสัตว์มีจำนวนลดลง เนื่องจากการขยายการปลูกพืชเศรษฐกิจที่เป็นนโยบายการส่งเสริมจากรัฐบาล เช่น ปาล์มน้ำมัน ส่งผลให้เกษตรกรมีการเลี้ยงโคลดลงจำนวนมาก จึงต้องมีการส่งเสริมการปลูกหญ้าอาหารสัตว์ที่ให้ผลผลิตต่อพื้นที่สูง เช่น การปลูกหญ้าพันธุ์เนเปียร์ปากช่อง เพราะการเลี้ยงโคขุนจะต้องใช้ทั้งอาหารหยาบและอาหารชั้นเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการเลี้ยงต้องให้อาหารตามอัตราส่วนที่ได้จัดตามช่วงอายุไว้แล้ว

5) ด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุน พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านการควบคุมป้องกันโรคโคขุนในระดับปานกลาง ในประเด็น การสังเกตเฝ้าดูสุขภาพของโคเมื่อมีความผิดปกติ และการทำทะเบียนบันทึกข้อมูลสุขภาพของโคทุกตัว สอดคล้องกับ Chauychwong (2010) รายงานว่า ด้านสุขภาพโคเนื้อเกษตรกรได้รับคำแนะนำให้ทำการถ่ายพยาธิ

ชนิดต่าง ๆ เช่น พยาธิใบไม้ในตับและพยาธิตัวกลม ส่วนการทำวัคซีนจะทำวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยในกรณีที่มีการระบาดถ้าไม่มีการระบาดก็就不用ทำวัคซีนเนื่องจากจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นเขตปลอดโรค

สภาพการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อ

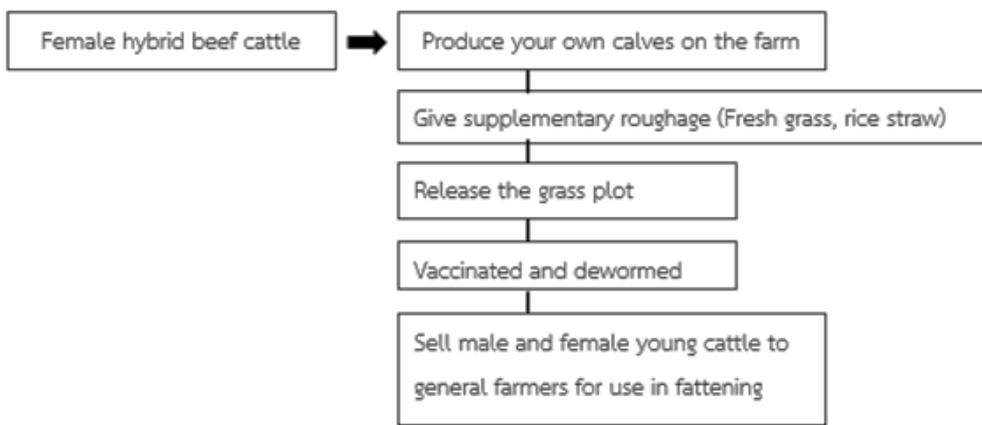

Figure 1 Management conditions for beef cattle raising

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาด้านการจัดการการเลี้ยงโคเนื้อ ผู้การผลิตโคขุนคุณภาพของวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ

เกษตรกรมีความรู้มากที่สุดเกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพในประเด็นอาหารโคขุน เพราะอาหารที่ใช้เลี้ยงโคขุนมีความจำเป็นต่อการเจริญเติบโต โดยการให้อาหารข้นและอาหารหยาบจะต้องให้อัตราส่วนตามความต้องการของโคขุน ประเมินตามน้ำหนักตัวที่มีความต้องการอาหารในแต่ละวัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเจริญเติบโตของโคขุน และมีความรู้ที่น้อยที่สุดในด้านตลาดโคขุนคุณภาพ ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรไม่มีแหล่งตลาดรับซื้อโคขุนคุณภาพที่แน่นอน เกษตรกรมีรายได้ที่ลดลง

ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง และไม่มีอำนาจต่อรองในการซื้อขายได้

ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพ

เกษตรกรมีปัญหามากที่สุดเกี่ยวกับการจัดการการผลิตโคขุนคุณภาพในประเด็นพันธุ์โคขุนคุณภาพ เพราะการที่จะขายโคขุนคุณภาพจะต้องคำนึงถึงสายพันธุ์โคที่ตลาดต้องการและต้องมีตลาดรองรับในการเลี้ยงโคขุนเพราะระยะเวลาในการขุนจะส่งผลต่อต้นทุนที่ใช้เลี้ยงที่สูงขึ้น ถ้าเกษตรกรได้สายพันธุ์โคที่มีอัตราการเจริญเติบโตที่เร็วและโครงสร้างที่ใหญ่ก็จะส่งผลต่อการผลิตโคขุนคุณภาพได้ และเกษตรกรมีปัญหาน้อยที่สุดในด้านการควบคุมป้องกันโรค เพราะเกษตรกรมีการสังเกตเฝ้าดูสุขภาพของโคเมื่อมีความผิดปกติ และการทำทะเบียน บันทึกข้อมูลสุขภาพของโคทุกตัว เพื่อเป็นการป้องกันโรคอย่างทันถ่วงที

ข้อเสนอแนะ

1) เกษตรกรควรมีการศึกษาการจัดการด้านพันธุ์โคเนื้อเพื่อนำมาขุนเป็นโคขุนคุณภาพ ทั้งในด้านการผสมเทียม การเลี้ยงดูโคหลังหย่านม และการอบรมให้ความรู้การเลือกพันธุ์โคที่นำมาขุนตามที่ตลาดต้องการและเกษตรกรรวมกลุ่มเพื่อจัดหาพันธุ์โคที่เหมาะสมในการนำมาขุนเป็นโคขุนคุณภาพ โดยจัดหาซื้อโคมาจากเครือข่ายผู้ผลิตโคเนื้อหรือในกลุ่มของวิสาหกิจที่ผลิตโคหย่านมหรือโคขุนเพื่อนำมาผลิตโคขุนคุณภาพต่อไป ด้านการตลาดเกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง เพื่อเป็นการเพิ่มอำนาจต่อรองด้านราคาตลาด ควรวางหลักเกณฑ์การจำหน่าย วิธีการจำหน่าย และ ราคาจำหน่ายแบบเดียวกันทั้งกลุ่มเพื่อป้องกันการถูกเอาเปรียบจากพ่อค้า เกษตรกรควรจำหน่ายโคขุนให้เครือข่ายการผลิตหรือเครือข่ายการตลาดของตนเอง เพื่อเป็นการสนับสนุนอาชีพของธุรกิจโคขุนให้คงอยู่ต่อไป และด้านอาหารโคขุนเกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มเพื่อเรียนรู้ในการศึกษาด้านอาหารที่เลี้ยงโคขุนคุณภาพ ทั้งอาหารข้นและอาหารหยาบ มีการติดต่อหน่วยงานภาครัฐที่ให้การสนับสนุนพันธุ์พืชอาหารสัตว์เพื่อนำมาปลูกในแปลงหญ้าสาธารณะหรือซื้อพันธุ์พืชอาหารสัตว์จากแหล่งที่ขาย

2) เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ควรให้การสนับสนุนการพัฒนาสายพันธุ์โคเนื้อที่ให้เนื้อคุณภาพดี และได้มาตรฐานเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค โดยมีการสนับสนุนด้านพันธุ์และน้ำเชื้อสำหรับผสมพันธุ์โคเนื้อ การให้ความรู้ในการผสมอาหารข้นและการปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับโคขุน การจัดหาตลาดโคขุนคุณภาพ และการสร้างเครือข่ายในการจำหน่ายโคขุนคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- Bootchiew, B. 2010. Development of beef cattle farming in oil palm plantations for sustainability in the Southern region. Final Report, Office of Regional Livestock 8. [in Thai]
- Chaiphech, S., N. Chupoon, S. Chaipech, K. Chairat, W., Saengsoi, P., Pechsong, and S.Buakhao. 2021. The knowledge transfer on technology and innovation to improve the quality of beef cattle in the Western Khao Luang Mountains Nakhon Si Thammarat province. Available: https://explore.nrct.go.th/file_upload/submitter/file_upload/RyxJgDKr131NP0rk3dG32327479.pdf (October 2, 2023). [in Thai]
- Chauyuchwong, R. 2010. Development of beef cattle systems in Nakhon Si Thammarat province. Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla. [in Thai]
- Chauyuchwong, R., S. Thanomvongvatthana, S. Pogool, and V. Chandaeng. 2010. Research and development of marketing system of beef cattle in Nakorn Si Thammarat province. Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla. [in Thai]
- Information and Communication Technology Center. 2021. Department of Livestock. Available: <https://ict.dld.go.th/webnew.php/th/> [in Thai]

- Kaewchoei, N., K. Paekul, P. Choksutinsakul, P. Malikrue, and K. Jiewkok. 2010. Intensive in oil palm plantation of beef to domesticate developing Upper South Thailand. Available: https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:283621 (October 1, 2023). [in Thai]
- Pakeechay, K., C. Wattanachant, and T. Angkulasearane. 2014. Marketing channels of beef cattle in the lower southern region of Thailand. *Kasetsart Journal: Social Sciences* 35(2): 312 - 325. [in Thai]
- Sichon District Livestock Office. 2020. Summary of basic information on farmer groups/community enterprises that raise beef cattle at Sichon district, Nakhon Si Thammarat. [in Thai]
- Sichon District Livestock Office. 2023. Report on the number of farmers raising beef cattle and number of beef cattle in Sichon district, Nakhon Si Thammarat. [in Thai]
- Tapnu, T. 2009. Study on status of beef catting of farmers in Tharua Subdistrict, Mueang district, Nakhon Si Thammarat province. Master of Science in Agricultural Extension, Faculty of Agriculture, Kasetsart University. [in Thai]
- Yamane, T. 1973. *Statistics: an introductory analysis* Harper & Row Publication, New York.